

Sytuacja dziewcząt i kobiet na świecie

Niniejszy scenariusz jest wprowadzeniem do tematyki równości płci. W procesie kształtowania polityki, podejmowania decyzji, przyglądania się globalnym wyzwaniom potrzebne jest uwzględnianie perspektywy płci w różnych obszarach życia, zarówno w kontekście problemów, jak i proponowanych czy wdrażanych rozwiązań.

Cele:

- Przyjrzenie się sytuacji kobiet i dziewcząt w perspektywie globalnej
- Pogłębienie wiedzy na temat nierówności płci
- Refleksja nad potrzebą uwzględniania perspektywy płci w różnych obszarach życia

Kryteria sukcesu:

- Osoby uczestniczące w zajęciach wiedzą w ogólnym zarysie, jaka jest sytuacja kobiet i dziewcząt na świecie
- Uczennice i uczniowie potrafią określić sytuacje i obszary życia, w których należy uwzględnić perspektywę płci

temat:

Sytuacja dziewcząt i kobiet na świecie

opracowanie:

Małgorzata Jonczy-Adamska

czas trwania:

45 min

poziom nauczania:

VII–VIII klasa
szkoły podstawowej,
szkoła średnia

przedmiot:

godzina wychowawcza,
wiedza o społeczeństwie

kluczowe zagadnienia

równość płci, wyzwania globalne

metody i formy pracy:

praca w grupach, dyskusja, praca indywidualna

środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

załącznik nr 1 w takiej liczbie egzemplarzy, aby każda osoba w klasie miała dostęp do jednego z pięciu materiałów, post-ity w różnych kolorach (albo podpisane numerami 1–4 lub 1–5), komputer, rzutnik, dostęp do Internetu, klasa przygotowana do pracy w grupach (ławki połączone w cztery–pięć kwadratowych stołów lub wyraźnie oddzielone „kąciki”)

Załączniki do scenariusza:

- Załącznik nr 1 – materiał pomocniczy:
Sytuacja dziewcząt i kobiet w różnych dziedzinach życia

Przed zajęciami

Przed przeprowadzeniem zajęć zastanów się, które tematy chcesz i możesz poruszyć ze swoją klasą. Możesz dostosować załącznik nr 1 *Sytuacja dziewcząt i kobiet w różnych dziedzinach życia* do potrzeb twojej klasy. Wybierz cztery–pięć materiałów, z którymi chcesz pracować. Dotyczą one często poważnych i trudnych tematów, dlatego przed przystąpieniem do zajęć zalecane jest uwzględnienie możliwości i gotowości twojej klasy do ich podjęcia.

Przebieg zajęć

Rozpoczęcie zajęć

Poinformuj uczennice i uczniów, że w trakcie zajęć przyjrzyście się wspólnie sytuacji kobiet i mężczyzn w różnych obszarach życia. Chcemy, żeby była to okazja do przyjrzenia się kilku faktom:

1. Nierówności płci w różnych obszarach życia istnieją.
2. Dziewczęta i kobiety w wielu obszarach życia są w gorszej sytuacji niż chłopcy i mężczyźni.
3. Żeby faktycznie zmieniać sytuację, konieczne jest uwzględnianie perspektywy płci w rozmowach o różnych zjawiskach, wyzwaniach i problemach. To jak nałożenie dodatkowego filtra na okulary, przez które patrzymy na jakiś temat. Słyszę: „W trakcie pandemii wiele osób straciło pracę” i dopytuję: „A jak to wyglądało, jeśli chodzi o płeć? Na ile dotyczyło to kobiet, a na ile mężczyzn?”.

Zajmujemy się tym tematem między innymi dlatego, że Organizacja Narodów Zjednoczonych w dokumencie „Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030” wskazała równość płci jako jeden z siedemnastu najważniejszych celów wspólnoty na kolejne lata, konieczny do osiągnięcia do 2030 roku. To Cel 5, który brzmi: „Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt”.

Ćwiczenie – część 1. Grupy eksperckie

Powiedz uczennicom i uczniom, że za chwilę zaprosisz ich do ćwiczenia, które będzie polegało na dwuetapowej pracy w dwóch różnych grupach.

W pierwszej części aktywności każda grupa zajmie się jednym obszarem problemowym dotyczącym sytuacji dziewcząt i kobiet: otrzyma materiał, który wspólnie przeanalizuje. Ważne, żeby byli w to zaangażowani wszyscy członkowie i członkinie grupy, ponieważ kolejnym zadaniem każdej osoby będzie przygotowanie krótkiego ustnego streszczenia tego, czego się dowiedziała w grupie eksperckiej, i przekazanie tego dalej. Dlatego każda osoba z grupy eksperckiej powinna robić notatki, najlepiej w punktach, z najważniejszymi informacjami, które znalazły się w materiale.

---

czas:

5 min

---

czas:

15 min

Podziel klasę na pięć grup i każdej grupie przydziel jeden materiał z załącznika nr 1 *Sytuacja dziewcząt i kobiet w różnych dziedzinach życia*. Zadaniem każdej grupy jest wspólne omówienie danego tematu, podkreślenie najważniejszych informacji na dany temat i zastanowienie się, jak grupa chciałaby przedstawić materiał innym osobom. Jak sytuacja w danym obszarze wygląda lokalnie? Jakie dodatkowe dane grupa znalazła w materiałach źródłowych?

Załącznik trzeba uprzednio przygotować w takiej liczbie kopii, żeby każda osoba w grupie eksperckiej miała swój materiał, i pociąć na materiały dla poszczególnych grup. To ważne, żeby każda osoba mogła potem zabrać materiał do grup uczących się i móc do niego sięgnąć. Dobrze, aby każda grupa mogła korzystać z przynajmniej jednego telefonu z dostępem do Internetu.

Poinformuj, że grupy mają 10 minut na zapoznanie się z danym materiałem, i upewnij się, że instrukcja jest zrozumiała.

Sposób podziału na grupy musi być dostosowany do liczebności klasy w taki sposób, żeby można było zastosować metodę kawiarenek. To metoda, która pozwala wprowadzić w grupie nową wiedzę, jednocześnie unikając formy podawczej.

Część 1 – podział na grupy tematyczne (eksperckie). Każda grupa pracuje nad jednym tematem, każda przygotowuje notatkę lub zapamiętuje, o co chodzi w ich kawałku wiedzy. Każda osoba w grupie eksperckiej otrzymuje numer od 1 do 4 lub do 5 w zależności od tego ile grup utworzycie.

Część 2 – przetasowanie grup w taki sposób, żeby w nowych grupach (uczących się) znalazła się co najmniej jedna osoba z każdej grupy tematycznej. Uczniowie i uczennice w nowych grupach dzielą się swoją wiedzą ekspercką.

Jeśli w klasie jest więcej osób, można wykorzystać pięć tematów wtedy powstanie pięć grup eksperckich, z których można utworzyć 5 grup uczących się. W każdej grupie powinno być minimum po 5 osób.

Jeżeli wiemy, że nie wszystkim osobom jest łatwo wypowiadać się w grupie, możemy zredukować liczbę tematów tak, żeby potem w grupach uczących się pojawiły się pary eksperckie. Decyzję można podjąć już w momencie, kiedy zobaczymy, kto jest z kim w grupie eksperckiej.

Ćwiczenie – część 2. Grupy uczące się

Zaproś młodzież do połączenia się w grupy uczące się – jedynki, dwójki, trójki itd. powinny usiąść razem, koniecznie zabierając ze sobą notatki.

Powtórz, że ich zadaniem jest teraz podzielenie się wiedzą z grup eksperckich, że są teraz ekspertami i ekspertkami zajmującymi się daną problematyką. Zwróć uwagę, żeby zadbać o czas na wypowiedź dla każdej osoby/pary z tej samej grupy eksperckiej. Możesz powiedzieć, że każda osoba ma na wypowiedź ok. 4–5 minut (w zależności od liczby tematów, które wybierzesz). Poinformuj grupy, kiedy minie połowa czasu.

Pytania pomocnicze:

1. Jakim tematem/obszarem zajmowała się wasza grupa?
2. Jaka jest sytuacja dziewcząt i kobiet w tym obszarze? Jakie dane znaleźliście?
3. Czy już wcześniej spotkaliście się z tym zagadnieniem? Jak sytuacja w tym obszarze wygląda lokalnie?

Podsumowanie

Poproś, żeby każda osoba zapisała sobie jedną nową informację, która najbardziej ją zaskoczyła, lub coś, o czym nigdy wcześniej nie myślała.

Ponownie podkreśl, jak ważne jest uwzględnianie perspektywy płci w różnych dziedzinach życia. Na poziomie szkoły to może być refleksja nad tym, ile dziewcząt i ilu chłopców bierze udział w różnych zajęciach pozalekcyjnych, kto korzysta z sali gimnastycznej itp.

Możesz przytoczyć tu przykład związany z podziałem środków finansowych w perspektywie płci: rządowy program „Orlik” miał na celu budowę boisk piłkarskich, a piłka nożna to sport tradycyjnie bardziej chłopięcy/męski, w Polsce dopiero od kilku lat pojawiają się dziewczęce drużyny (podczas gdy na przykład w Norwegii są one tworzone równoległe do chłopięcych w każdym roczniku). Przy niektórych orlikach nie wybudowano nawet szatni i toalet przeznaczonych dla dziewcząt. Pieniądze zainwestowane w budowę boisk trafiły zatem głównie do chłopców. Analizy budżetów pod kątem potrzeb różnych grup są ważne, żeby świat był bardziej sprawiedliwy.

Propozycja kontynuacji tematu

Przełożenie informacji o globalnym wymiarze zagadnienia na działania lokalne: grupy eksperckie mogą przygotować plakaty z informacjami dotyczącymi sytuacji kobiet w różnych dziedzinach życia – na podstawie krótkich materiałów z załącznika oraz własnych poszukiwań w Internecie.

---

czas:

20 min

---

czas:

5 min

Polecane materiały:

- Prezentacja *Zmiana klimatu z perspektywy kobiet*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019, <https://globalna.ceo.org.pl/material/prezentacja-zmiana-klimatu-z-perspektywy-kobiet>.
- Achieve gender equality and empower all women and girls [grafika ilustrująca poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/img/info/Goal-5.pdf>.

Źródła:

- *Achieve gender equality and empower all women and girls* [materiał podsumowujący poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/Goal-05>.
- *Przemoc – podstawowe informacje*, Kampania 16 Dni Przeciw Przemocy ze względu na Płeć, <http://kampania16dni.pl/zasoby-edukacyjne/przemoc-podstawowe-informacje>.
- *Odzyskać zranione ciało*, Agnieszka Szwałgier rozmawia z Yasminą Hamlaoui, Plac na rozdźwięku, Radio 357, 29.12.2022, <https://radio357.pl/twoje357/audycje/plac-na-rozdrowu>.

Załącznik nr 1 – materiał pomocniczy:
Sytuacja kobiet w różnych dziedzinach życia

Materiał ekspercki nr 1. Przemoc wobec dziewcząt i kobiet

Przemoc wobec kobiet i dziewcząt występuje we wszystkich krajach i dotyczy kobiet w każdym wieku. W skali globalnej 26% kobiet w wieku piętnastu lat i starszych (ponad sześćset czterdzieści milionów) przynajmniej raz w życiu doświadczyło przemocy fizycznej i/lub seksualnej ze strony męża lub partnera.

Wstępne badania wskazują też na nasilenie się przemocy wobec kobiet podczas pandemii – m.in. w wyniku napięć związanych z utratą pracy i nieotrzymywaniem wynagrodzeń czy spędzaniem więcej czasu razem w domach.

Badania wskazują, że przemocy doświadczają dziewczęta i kobiety w różnym wieku, nawet do końca swojego życia. Na tę przemoc może się składać:

- przemoc fizyczna w stosunku do osoby oraz należących do niej przedmiotów,
- przemoc słowna (werbalna) – wyzywanie, obrażanie, krzyk, grożenie (często jest elementem przemocy psychicznej),
- przemoc psychiczna – tworzenie wrogiej, nerwowej atmosfery, zastraszanie,
- przemoc seksualna – zmuszanie do różnych czynności związanych ze strefą intymną,
- przemoc ekonomiczna – zabieranie, wydzielanie i odmawianie pieniędzy potrzebnych do prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego,
- ograniczanie wolności – zamykanie w domu czy pokoju, niepozwalanie na opuszczenie domu.

Sprawcami takiej przemocy oprócz partnerów mogą być dorosłe dzieci i inni krewni, obcy, opiekunowie i sąsiedzi.

Globalne dane na temat przemocy wobec kobiet:

- Jedna na pięć kobiet przynajmniej raz w życiu doświadczyła przemocy ze strony swojego męża/partnera. Około 12–15% kobiet funkcjonuje w związkach z przemocą.
- 25% zgłoszonych przestępstw z użyciem przemocy to przemoc wobec kobiet ze strony ich mężów/partnerów.
- 95% osób, które dotknęła przemoc w rodzinie, to kobiety i dzieci.
- Dziewczęta między piętnastym a dziewiętnastym rokiem życia stanowią 50% wszystkich osób na świecie, które doświadczyły przemocy seksualnej.
- Kobiety stanowią największą grupę cywilnych ofiar wojen.

Źródła:

Achieve gender equality and empower all women and girls [materiał podsumowujący poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/>
Goal-05; Przemoc – podstawowe informacje, Kampania 16 Dni Przeciw Przemocy ze względu na Płeć, <http://kampania16dni.pl/zasoby-edukacyjne/przemoc-podstawowe-informacje>.

Materiał ekspercki nr 2. Małżeństwa dzieci i okaleczanie dziewcząt

Małżeństwa dzieci i okaleczanie narządów płciowych kobiet to uporczywe naruszenia praw człowieka, które hamują postęp dla dziewcząt i kobiet. W 2021 roku prawie jedna na pięć młodych kobiet została wydana za mąż przed ukończeniem osiemnastego roku życia. Najwyższe wskaźniki małżeństw dzieci występują w:

- Afryce Subsaharyjskiej – 35% młodych kobiet zostało wydanych za mąż w dzieciństwie,
- Azji Południowej – 28% młodych kobiet zostało wydanych za mąż w dzieciństwie.

Jeśli spojrzymy na cały świat, liczba małżeństw dzieci zmniejszyła się o około 10% w ciągu ostatnich pięciu lat. W wyniku pandemii COVID-19 więcej dziewcząt jest jednak zagrożonych wydaniem za mąż jako dziecko ze względu na problemy ekonomiczne, zamknięcie szkół i przerwy w usługach społecznych. Do 2030 roku nawet dziesięć milionów dziewcząt więcej może zostać dziecięcymi pannami młodymi, oprócz stu milionów dziewcząt, które były tym zagrożone według prognoz przed pandemią.

Zmuszanie dziewcząt do wchodzenia w związki małżeńskie oznacza zagrożenie przemocą, zmuszanie do podejmowania życia seksualnego, często oderwanie młodej dziewczyny od własnej rodziny. W wielu przypadkach dziewczęta są kolejnymi żonami.

Inną szkodliwą praktyką i naruszeniem praw człowieka jest okaleczanie żeńskich narządów płciowych (FGM – skrót od ang. female genital mutilation). Co najmniej dwieście milionów żyjących obecnie dziewcząt i kobiet zostało poddanych tej procedurze, głównie w trzydziestu jeden krajach, w których praktyka ta jest skoncentrowana. W wielu krajach jest ona dziś równie powszechna, jak trzydzieści lat temu.

Najważniejszym czynnikiem poprawy tej sytuacji jest edukacja. Często zabiegi okaleczania żeńskich narządów płciowych przeprowadza się, ponieważ stanowią element tradycji. Sprzeciw wobec okaleczania jest największy wśród dziewcząt i kobiet, które są wykształcone. Dziewczynki, których matki mają wykształcenie podstawowe, są o 40% mniej narażone na okaleczenie niż te, których matki nie mają wykształcenia.

Źródła:

Achieve gender equality and empower all women and girls [materiał podsumowujący poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/Goal-05>;
Odzyskać zranione ciało, Agnieszka Szwańgier rozmawia z Yasminą Hamlaoui, Plac na rozdrożu, Radio 357, 29.12.2022, <https://radio357.pl/twoje357/audycje/plac-na-rozdrozu>.

Materiał ekspercki nr 3. Kobiety na stanowiskach decyzyjnych

Dostęp kobiet do stanowisk kierowniczych, zarówno w sferze politycznej, jak i gospodarczej, zwiększa się powoli. Od wielu lat mówi się o tym, że udział kobiet w polityce i życiu publicznym jest bardzo ważny. Żeby jakaś grupa mogła być usłyszana i reprezentowana, musi być obecna tam, gdzie podejmuje się decyzje, na przykład ustala się budżety (gminy, państwa czy Rady Europy).

Dziewczyny sprawdzają się świetnie w samorządach szkolnych, pracując jako wolontariuszki, organizując szkolne imprezy. To jednak praca nieodpłatna. Potem widzimy wyraźnie, że pracowniczek jest więcej na przykład w organizacjach charytatywnych, tam jednak nie zarabia się dużych pieniędzy, za to jest mnóstwo pracy. To samo widzieliśmy w czasie pomocy Ukrainie – znacznie więcej kobiet niż mężczyzn zaangażowało się w pomoc na różne sposoby.

Na stanowiskach decyzyjnych nadal wciąż jest jednak więcej mężczyzn. Nigdy nie mieliśmy w Polsce prezydentki, mężczyźni zawsze stanowią większość w Sejmie i Senacie, są też wojewodami, marszałkami, częściej też prezydentami miast. Pewnie często spotkacie się z argumentem, że to wybory bezpośrednie, że społeczeństwo tak wybiera. Trzeba jednak pamiętać, że żeby być wybraną, trzeba się znaleźć na odpowiednim miejscu na liście wyborczej, a listy wyborcze są układane w efekcie różnych ustaleń w danej partii politycznej.

Jednocześnie cały czas mamy do czynienia ze stereotypami płci. Zarówno dziewczęta, jak i chłopcy, kobiety i mężczyźni, myśląc o politykach, częściej myślą o mężczyznach. Na przestrzeni lat widoczna jest stopniowa zmiana. W 2000 roku Szwecja nadal była państwem, w którym odsetek kobiet posłów był najwyższy na świecie (42,7%). W 2019 najliczniej kobiety reprezentowane były w Hiszpanii (47,43%), Szwecji (47,28%), Finlandii (47%), Belgii (42,67%), jak również w Norwegii (40,83%) - według **Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji (Dział Analiz i Opracowań Tematycznych)**.

Na dzień 1 stycznia 2022 roku globalny udział kobiet w niższych i pojedynczych izbach parlamentów krajowych osiągnął 26,2% (**źródło**). Jeśli wyobrazimy sobie salę, w której siedzi sto osób decydujących o życiu ludzi w danym kraju, będzie w niej dwadzieścia sześć kobiet i siedemdziesięciu czterech mężczyzn, podczas gdy społeczeństwa składają się mniej więcej w 50% z kobiet i 50% z mężczyzn. W samorządach lokalnych udział kobiet wynosi ledwie nieco ponad jedną trzecią.

Źródła:

Achieve gender equality and empower all women and girls [materiał podsumowujący poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/Goal-05>.
Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, Dział Analiz i Opracowań Tematycznych.
Udział kobiet w życiu publicznym – Polska na tle innych krajów. Opinie i ekspertyzy. Kancelaria Senatu. Warszawa, 2019, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/5329/plik/oe-277_internet.pdf

Załącznik nr 1 – materiał pomocniczy:
Sytuacja kobiet w różnych dziedzinach życia

Materiał ekspercki nr 4. Prawo do decydowania o własnym ciele

W wielu krajach kobiety nadal nie mają prawa do decydowania o swoim ciele. Tylko 57% kobiet w wieku od piętnastu do czterdziestu dziewięciu lat, które są zamężne lub pozostają w innego rodzaju związku, podejmuje samodzielnie świadome decyzje dotyczące stosunków seksualnych, stosowania środków antykoncepcyjnych i opieki nad zdrowiem reprodukcyjnym (to dane z sześćdziesięciu czterech krajów za okres 2007–2021).

Oznacza to, że na każde sto kobiet aż czterdzieści trzy są w sytuacji, kiedy:

- muszą zgadzać się na podjęcie aktywności seksualnej, nawet jeśli nie mają na to ochoty, sprawia im to ból,
- nie mają kontroli nad tym, czy zajądą w ciążę,
- nie mają dostępu do opieki zdrowotnej, do ginekologa czy ginekolożki,
- nie mogą przerwać ciąży (aborcja), nawet jeśli ciąża zagraża ich zdrowiu lub życiu lub płód jest ciężko uszkodzony.

Pandemia COVID-19 ma prawdopodobnie znaczący wpływ na możliwości zachowania autonomii cielesnej przez kobiety. Szacuje się, że w pierwszym roku pandemii w krajach o niższych i średnich dochodach było niemal półtora miliona dodatkowych, niezamierzonych ciąż. Może to wynikać z kilku czynników:

- kobiety mogły doświadczyć trudności finansowych, które uniemożliwiły im podejmowanie własnych decyzji dotyczących poszukiwania opieki zdrowotnej i antykoncepcji,
- w okresach zamknięcia kobietom mogło być trudniej odmówić seksu ze względu na zwiększone napięcie w domu związane ze zdrowiem, finansami i izolacją społeczną,
- zakłócenia w funkcjonowaniu lub zawieszenie opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego mogły sprawić, że te podstawowe usługi stały się niedostępne dla kobiet.

Źródła:

Achieve gender equality and empower all women and girls [materiał podsumowujący poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/Goal-05>.
Stowarzyszenie Laboratorium Działań dla Pokoju, Raport ONZ: prawie połowa kobiet i dziewcząt „nie posiada własnych ciał”, 2021, Salam lab, <https://salamlab.pl/pl/raport-onz-prawie-polowa-kobiet-i-dziewczat-nie-posiada-wlasnych-cial/>.

Materiał ekspercki nr 5. Prawo kobiet do posiadania ziemi i innej własności

W obszarze ochrony praw kobiet do posiadania ziemi i własności jest jeszcze wiele do zrobienia. Posiadanie praw do ziemi, zwłaszcza rolnej, zmniejsza zależność kobiet od męskich partnerów i krewnych. Dzięki temu kobiety są na przykład traktowane jako równorzędne partnerki, mogą zdecydować się na rozstanie z mężem itd. bez obaw, że nie będą w stanie utrzymać siebie i swojej rodziny.

Kobiety powinny mieć również prawo dziedziczyć majątek po zmarłych członkach rodziny. W Polsce można odziedziczyć mieszkanie czy pieniądze bez względu na to, czy jest się kobietą, czy mężczyzną, ale nie wszędzie tak jest.

W niektórych krajach wszystko dostają chłopcy i mężczyźni.

Narody Zjednoczone przeanalizowały dane z 36 krajów z lat 2009–2020, publikując m.in. następujące wnioski:

- w trzydziestu krajach mniej niż połowa kobiet posiadała prawo do własności i sprawowania kontroli nad gruntami i innym mieniem,
- w osiemnastu z tych krajów odsetek mężczyzn posiadających prawo własności był dwukrotnie wyższy niż kobiet.

Posiadanie ziemi, mieszkania, pieniędzy, różnych przedmiotów daje nam poczucie bezpieczeństwa, pozwala decydować o swoim życiu, pozwala się rozwijać. Jeśli nie musimy stale się martwić o to, czy mamy gdzie mieszkać, czy mamy co do garnka włożyć, możemy się uczyć, możemy pracować, możemy wykształcić nasze dzieci i polepszać sytuację kolejnych pokoleń. Anna Wellenstein, jedna z dyrektorek Banku Światowego, powiedziała: „Poprawa dostępu kobiet do zasobów ekonomicznych i kontroli nad nimi ma pozytywny wpływ na szereg celów rozwojowych, w tym zmniejszenie ubóstwa i wzrost gospodarczy.”

Źródła:

Achieve gender equality and empower all women and girls
[materiał podsumowujący poziom osiągnięcia 5. Celu Zrównoważonego Rozwoju w 2022 roku], Organizacja Narodów Zjednoczonych, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/>
Goal-05

Materiał ekspercki nr 6. Kobiety a zmiana klimatu

To państwa i społeczności dotknięte biedą najsilniej odczuwają skutki zmiany klimatu. Nierówności między mężczyznami i kobietami powodują, że zmianę klimatu bardziej dotkliwie doświadczają kobiety niż mężczyźni. Wynika to z:

- niekorzystnej sytuacji ekonomicznej kobiet. Rzadko posiadają własne grunty orne, nie dziedziczą ziemi, nie mają własnego źródła dochodu, równego dostępu do edukacji i równouprawnienia w podejmowaniu ważnych decyzji.
- ich dużej zależności od zasobów naturalnych. Kobiety, szczególnie na wsi, są bardziej wrażliwe na zmiany klimatu, gdyż ich praca jest bezpośrednio związana z zasobami naturalnymi.
- obowiązku zapewniania rodzinie pożywienia i wody (nawet w najtrudniejszych warunkach). Kobiety odpowiedzialne za transport wody dla rodziny, w wyniku nasilających się susz, spędzają coraz więcej czasu na poszukiwaniach wody i jej transporcie.
- mniejszej odporności na skutki katastrof naturalnych. Kobiety stanowiły 90% ofiar cyklonu, który przeszedł w 1991 roku przez Bangladesz. Jest to spowodowane nie tylko ich mniejszą siłą fizyczną (m.in. tym, że gorzej pływają), ale także siłą wierzeń i przesądów, które zakazują im gromadzić się w schronach.

Kobiety to jednak nie tylko ofiary zmiany klimatu, to również grupa, która często jest bardziej wyspecjalizowana w adaptacji do zmian klimatu. To one często przekształcają swoje społeczności, wzmacniając współpracę pomiędzy mieszkańcami, oraz wykazują się dużą chęcią działania i wprowadzania zmian. Mimo braku wyrównanej reprezentacji kobiet na stanowiskach decyzyjnych, kobiety zmieniają swoje otoczenie i sytuację środowiskową na lepsze. Mając to na uwadze nie dziwi, że jednocześnie udział kobiet w stanowieniu prawa i ich wpływ na decyzje pozytywnie oddziałują na otoczenie prawne sprzyjające przeciwdziałaniu zmianie klimatu.

Źródła:

Opracowanie własne na podstawie artykułu i prezentacji CEO: **Kobiety na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu i Zmiana klimatu z perspektywy kobiet**

Więcej materiałów na stronie internetowej programu: www.globalna.ceo.org.pl

Materiał powstał w 2022 roku w ramach programu projektu „Szkoła otwartości. Wspieranie równości płci”. Utwór powstał w ramach projektu „Szkoła otwartości. Wspieranie równości płci”. Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Warszawa 2022

Autor: Małgorzata Jonczy-Adamska

Redakcja: Justyna Zamojda

Korekta: Justyna Yiğitler

Projekt i skład graficzny: Ewa Brejnakowska-Jończyk

Materiał „Sytuacja dziewcząt i kobiet na świecie” jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa – zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw. Więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>.

Utwór powstał w ramach projektu „Szkoła otwartości. Wspieranie równości płci”.

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.